

számtalanszor tapasztaltam, a verés volt.“ Vagy: „A tanoncidő alatt minden fiúnak eldurvul a lelke.“ Végül is lehangoltan állapítja meg a szerző, hogy akárhány írásban nem az inasfiú hibáját látjuk, hanem családjának nyomorúságát, a fiú elhagyottságát, mesterének és általában a műhelyben lévőknek ridegségét, szívtelességét. A *Mohács magyarja és mai tanítványaink* című fejezet az iskolai ünnepélyekre tereli a figyelmet; megtudjuk belőle, hogyan kell ezeket és hasonló ünnepeket lelki haszonnal megtartani. Nem is gondolná az ember, hogy pl. a nyelvek tanítása kapcsán mennyi alkalom kínálkozik az önismeret gyakorlására; ezt tárgyalja a szerző egyik legérdekesebb fejezetében, melynek címe: *Önismeretre való törekvés a német nyelv során. Milyenek vagyunk Assisi Szent Ferenc tükrében?* című fejezet ezzel végződik: „Vajjon olyan »Előre!«-e a jelszavunk, amely szerint mást küldünk előre, magunk pedig hátramaradunk? Vagy pedig jelszavunknak ezt választjuk: »Utánam!«, azaz mástól nem kívánunk egyebet, mint amit magunk már megtettünk.“ Lisieuxi Szent Teréz néhány önismereti megnyilatkozását azért közli a szerző, hogy a leendő tanítónők az ezzel való összehasonlítás alapján önismeretre jussanak s hogy őket hasonló nevelői lélekre való törekvésükben támogassa. Egyik tanítónőképző-intézet növendékeinek erre vonatkozóan tett írásbeli megnyilatkozásaiból tényleg sok lelki gyarapodás tűnik ki. Egyik-másik jelölt nemes felbuzdulásában aztán túlzásra is ragadtatta magát. Túlzásnak tartom pl. ezt a kitétel: „Elhatároztam, hogy hibáimat minden kényszerítő körülmény nélkül mindig bevallom, akkor is, ha senki sem kérdezi.“ „Ha igaztalanul elítélnék, nem mentegetőzöm.“ Ha ezt az elhatározását beváltja ez a jelölt, az életben sok kellemetlensége lesz, az bizonyos; de korunkban meg sem értik. A tanítónak önértetre és tekintélyre is szüksége van karátársai, tanítványai és a szülők előtt.

Ezek a kiragadott kis mozaikdarabok közről sem elegendők arra, hogy ezt az alapos művet igazi jelentőségében élénk állítsák. A munkát kellően értékelni csak az tudja, aki elejétől végig elolvasta. A szerző érdeme az a tiszteletreméltó törekvés, hogy növendékeiből nemcsak gazdag tudású, hanem gondolkodó, jellemes, meggyőződésből vallásos és helyes erkölcsi eszmények szerint cselekvő polgárokat óhajt nevelni, ami különben minden tanítónak legfőbb célja és eszménye.

Eltes Mátyás.

A Fővárosi Pedagógiai Könyvtár Évkönyve és szemelvényes Szakjegyzéke 1928. Új folyam, 1. szám. XVIII + 212 lap.

Ennek a hivatalos kiadványnak kritikai méltatása ide kívánczok, mert könyvek, könyvtárak, könyvjegyzékek a pedagógiának és a pedagógusoknak elsősorandú, nélkülözhetetlen kellékei. Alapos betekintés után nyomban megállapíthatjuk, hogy a szerkesztők derekas munkát végeztek. A könyvnek vezető része: a könyvtár története, 1928. évi állapota, úgyszintén a végére illesztett folyóiratok jegyzéke és a betűrendes név- és címjegyzék az Évkönyv céljának, jellegének teljesen megfelel. Ugyanezt, sajnos, nem mondhatjuk a kiadvány zömét (3—172. l.) alkotó „szemelvényes“ Szakjegyzékről, amelyet

már elvi szempontból sem tartunk szerencsés megoldásnak. Mert ha már jegyzék, akkor legyen jegyzék, mégpedig teljes és kimerítő, a szakembereket kielégítő katalógus, nem pedig szemelvényes, csonka, a tudományos könyvtárirodalomban aligha jogosult műfaj. Mert mit tartalmaz ez a Jegyzék? A könyvtárnak kerek 18.100 kötetre menő szakirodalmából „kiválogatott“ 1400 művet. Ámde mihelyt kiválogatásról van szó, ez a legjobb igyekezet és szakismeret ellenére is többé-kevésbé egyéni. Még súlyosítja a helyzetet, hogy az ilyen eljárással a felsorolt művek szükségképen elsörendű minősítést nyernek a fennmaradó 18.100—1400 = 16.700-zal szemben, amelyek így önkénytelenül másodrendűekké fokoztatnak le. S ha az Évkönyvnek 2. és következő számai ugyanezt az eljárást követnék, akkor $167 : 14 = 12$ évre lenne szükség, amíg a mai állományt folyton lemenő minősítésben feldolgozhatnák, már pedig ebben a tucat Jegyzékben az eligazodás lehetetlenné válnék. Itt tehát, úgy látszik, félreértésről, különböző célkitűzésről van szó, amire az Előszó tényleg rámutat: ez a „katalógus legelső sorban a nép- és a középiskolák oktatószemélyzete és általában a gyakorlati pedagógia művelői számára készült“, a felsorolt régi címek pedig „különösen a kezdő pedagógusnak tehetnek kiváló szolgálatot“. Ezek után — a két idézetj közt fennmondást mellőzve — úgy látom, hogy ez a Jegyzék inkább útbaigazítás, tájékoztató akar lenni pl. a Pedagógiai Szeminárium hallgatói számára, akiknek igényeit pedig a könyvtárban fellelhető gépirásos jegyzék is kielégíthetné. A pedagógia tudományos művelői mást vártak: olyan, a könyvtár teljes anyagát tartalmazó katalógust, amelyből ők maguk kereshetik, „válogathatják ki“ azt, amire szükségük van. E nehézségekkel és visszasságokkal szemben felmerül az a kérdés, vajjon nem lenne-e célszerűbb, ha a következő csedékes Jegyzék csak egy vagy egy-két csoport teljes állományát ölelné fel, ezt rövid időközökben követnék a többi csoportok teljes jegyzékai, ami végeredményben a teljes könyvtárjegyzéket foglalná magában. A modern katalógusok technikái elrendezése lehetővé teszi azt is, hogy az ilyen jegyzék ne évvilhessen el egyhamar, illetőleg hogy az új szerzemények (címek) célszerűen legyenek beilleszthetők. Ezzel kapcsolatban szóvá kell tenni a könyvjegyzéknek bőkezű, szinte pazar nyomdai kiállítását: minthogy az 1400 munka felsorolása 170 lapot vesz igénybe, egy lapra átlag csak 8 cím esik, amit kéthasábos takarékosabb szedéssel könnyen négyszeresére lehetne emelni. Az imént említett útbaigazító, tájékoztató cél mellett szól még a jegyzéknek be- és felosztása, amely az egész nevelés- és oktatásügynek szinte a legalsóbb részletekig menő rendszerét tünteti fel, egymagában csaknem 5 lapra terjed és felette érdemes munka. Néhány hiányra azonban itt is rá kell mutatnom. II. alatt a testi és lelki fejlődés után alcím illeti meg az értelmi fejlődést is; ugyanígy IV. alatt a testi nevelést. Az egyes tantárgyak módszertana rovat nem említi az olasz nyelvet, a gyors- és gépirást; a „testgyakorlás“ rovatában hiányoznak a kirándulások és az iskolai sportegyesületek; az „egyéb iskolai funkciók“ felsorolásában pedig az önképzőkörök, a rádió és az iskola. Ebben a csoportban a nemek együttes nevelésére (koedukáció) sem tudunk ráakadni. Az állami oktatásügy (VI.) élén volna helye a tanügyi

közigazgatásnak és statisztikának (ennek a városinál is). A gyűjteményes munkákat (lexikonok stb.) is külön csoportba lehetett volna összefoglalni. A különböző szakiskolákat (ipari, művészeti, iparművészeti stb.), úgyszintén a testi fogyatékosok nevelésére rendelt intézeteket (vakok, némák, siketnémák, nyomorékok), úgy látszik, szándékosan mellőzték. A túlságos elaprózásnak azonban van még egy hátránya: az, hogy egyes műveket több helyen is fellemlítenek (így például Karstädt: *Methodische Strömungen der Gegenwart* 4 helyen is!). Ha ezt az elvet szigorú következetességgel hajtanák végre, akkor zsákutcába kerülnének, mert akkor pl. Kornisnak „Kultúra és politika“, Sprangernek „Kultur und Erziehung“ c. művére annyi helyen kellene utalni, ahány különböző vonatkozású tanulmányt tartalmaznak. Elvétele a „kiválogatás“ körül is történtek tévedések: így a nőnevelésnél Bobula Idának két helyen is említett 15 lapos füzeté mellől kimaradt Kornisnak alapvető tanulmánya „Nők az egyetemen“ (1925, 48 l.); e sorok írójának egy a nemzetközi oktatásügyről 1908-ban megjelent 16 lapra terjedő füzeté mellől ugyanerről a kérdérről írt összefoglaló munkája „L'Enseignement international“ (Ostende, 1914); Kurt Kesselernek „Pädagogische Charakterköpfe“ (4. kiad., 1925) sincsen felvéve, jóllehet kitűnően tájékoztat a modern pedagógiai mozgalmakról. A könyvtárnak egyik legértékesebb, de egyben legkényesebb része a folyóiratgyűjtemény. Ha tekintetbe vesszük, hogy 1905-ben 105 folyóiratot járattak, ma pedig már 220-at, úgy ennek az örvendetes fejlődésnek láttára sem hallgathatjuk el aggodalmunkat a jövőre nézve, amikor is új és újabb kívánások fognak felmerülni. Ezt az ügyet közmegelegedésre vajmi nehéz lesz megoldani, mert a hiányzó régiek pótlása mellett időnként felmerülhet az a kérdés, vajjon a már meglévő, de egy vagy más okból beszüntethető folyóiratok mellett nem lenne-e ajánlatosabb azokat inkább megfelelő újakkal helyettesíteni. Végül egy aprólékos megjegyzés. Minthogy magyar kiadványról, jegyzékről van szó, a lapszámozásnál *p.* helyett az *l.*, *Literatur*, *Bibliography* stb. helyett az *irod.* kitételeket ajánlanók.

Talán fölösleges külön hangsúlyozni, hogy tárgyilagos észrevételeink merőben az ügy javát kívánják szolgálni: azt, hogy a következő könyvjegyzékek a szakférjiai igényeit és várakozását minél jobban kielégítsék.

K. F.

A magyar kisednevelés vezérkönyve. Szerkesztette Bardócz Pál. Budapest székesfőváros házinyomdája, 1928. 260 l. Számos képpel és melléklettel.

A főváros közoktatásügyi bizottságának 1913. évi június hó 20-án tartott gyűlésén kifejezték, hogy a fővárosi iskolák helyi tantervéhez hasonló tájékoztató műre volna szükségük a főváros óvónőinek is. A közoktatásügyi ügyosztály, miután megállapította az elkészítendő könyv tartalmát és főbb elveit, előadókát kért föl az óvodai nevelés egyes részleteinek kidolgozására, tekintettel a fővárosi óvodák sajátos viszonyaira. Az előadók dolgozatait egy bizottság írásban és szóval megvitatta. Bardócz Pál, a szerkesztő, a megvitatott s a kommunizmus alatt nagy részben szétkallódott